

DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSİLİ SÖZLEŞMELERLE İLGİLİ İLAVE DÜZENLEMELER

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/52) ("**İkinci İstisnalar Tebliği**") Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenip 16 Kasım 2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmış ve yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Hatırlanacağı üzere, 6 Ekim 2018'de 2018-32/51 No.lu ve aynı konulu bir tebliğ ("**Birinci İstisnalar Tebliği**")¹ Resmî Gazete'de yayımlanmış ve aynı tarihte yürürlüğe girmiştir. İkinci İstisnalar Tebliği, Birinci İstisnalar Tebliği'nde yeniden düzenlenmiş olan Tebliğ No: 2008-32/34'ün 8. maddesinde bazı değişiklikler yapmaktadır.²

İkinci İstisnalar Tebliği'nin düzenlemelerinin özetini aşağıda takdim ediyoruz. İkinci İstisnalar Tebliği'nin tam metnine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

1. Önemli Değişikliklerin Özeti

- Birinci İstisnalar Tebliği'nde yurt içinde yer alan gayrimenkullerin satışı kiralanması ile ilgili düzenlemede "yurt içinde" tanımına serbest bölgelerin dâhil olduğu belirtilmişken İkinci İstisnalar Tebliği ile bu ibare silinmiştir. Dolayısıyla serbest bölgelerin bu düzenleme bakımından "yurt içi" tanımının dışında olduğunu anlamak gerektiğini düşünüyoruz.
- Aşağıdaki sözleşme türlerinde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmasına serbestlik getirilmiştir:
 - (a) Türk vatandaşı olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin ve (b) yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin, alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmeleri.
 - Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.
 - Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.
 - Gemi adamlarının taraf oldukları iş sözleşmeleri.

¹ Birinci İstisnalar Tebliği ile ilgili bilgi notumuza [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

² İkinci İstisnalar Tebliği temel olarak 13 Eylül 2018'de Resmî Gazete'de yayımlanıp aynı tarihte yürürlüğe giren 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 32 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Karar'ın 4. maddesine eklenen ve birçok sözleşme türündeki yükümlülüklerin döviz veya dövize endeksli olarak belirlenmesini yasaklayan (g) bendinde öngörülen istisnaları düzenlemektedir.

TURUNÇ

- Birinci İstisnalar Tebliği'nde Türkiye'de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan ve yurtdışında başlayıp Türkiye'de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmelerine getirilen istisnanın kapsamı genişletilerek, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye'de sonlanan veya yurtdışında başlayıp yurtdışında sonlanan tüm hizmet sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmasına serbestlik getirilmiştir.
- Birinci İstisnalar Tebliği'nde yalnızca 16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımına ilişkin eser sözleşmelerine getirilen istisnanın kapsamı genişletilerek, Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmasına serbestlik getirilmiştir.
- Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri menkul satış ve menkul kiralama sözleşmelerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlemelerine Birinci İstisnalar Tebliği ile sağlanan serbestinin istisnası olan taşıt satış ve taşıt kiralama sözleşmeleri ile ilgili atıflardaki "iş makinaları dâhil" ibareleri silinmiştir. Bundan, iş makinalarının ile ilgili satış ve kiralama sözleşmelerinin de döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenebilmesinin mümkün olduğunu anlamak gerektiğini düşünüyoruz.
- Bilişim teknolojileri ile ilgili düzenlemede donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinin sadece yurtdışında üretilenler bakımından döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenebilmesinin mümkün olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası andlaşmaların ifası kapsamında yapılacak sözleşmelerin durumuyla ilgili düzenlemenin kapsamı daha açık olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek sözleşmelerde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmasına gayrimenkul satışı ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler bakımından serbestlik getirilmiştir. Birinci İstisnalar Tebliği'nde gayrimenkul kiralama sözleşmemeleri de yasak kapsamında idi.
- 13 Eylül 2018 tarihinden önce döviz cinsinden düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş kıymetli evrakın Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesi zorunlu olmayacaktır.
- Taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması serbest bırakılmıştır.
- Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışındaki şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ilgili sözleşmenin yurtdışında ifa edilmesi durumunda Türkiye'de yerleşik olarak değerlendirilmeyeceklerdir.

TURUNÇ

- 13 Eylül 2018 tarihinden önce döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak akdedilmiş taşıt kiralama sözleşmelerine ek olarak yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmelerinin de Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesi zorunlu olmayacaktır.
- 13 Eylül 2018 tarihinden önce döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak akdedilmiş menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmelerinin Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesi zorunlu olmayacaktır.
- Konut ve çatılı işyeri kira sözleşmelerinde döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak belirlenen bedellerin Türk Lirası üzerinden yeniden belirlenmesine ilişkin Birinci İstisnalar Tebliği'nde yer alan esaslar gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar için uygulanmayacaktır.
- Birinci İstisnalar Tebliği'nde yer alan ve istisna tanınmış tarafların, taraf olduğu sözleşmelerde tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk Lirası üzerinden yapılmasını veya mevcut (yani 13 Eylül 2018'den önce akdedilmiş) döviz cinsinden veya dövizde endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk Lirası üzerinden yeniden kararlaştırılmasını talep etmeleri durumunda sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk Lirası olarak kararlaştırılacağını düzenleyen hüküm kaldırılmıştır.

2. Değişikliklerin Tam Metni

İkinci İstisnalar Tebliği ile Tebliğ No: 2008-32/34'ün 8. maddesinde yapılan değişikliklerin Birinci İstisnalar Tebliği ile mukayeseli olarak tam metni aşağıdadır:

MADDE 8 – (1) Türkiye’de yerleşik kişiler; kendi aralarında akdedecekleri; konusu ~~serbest bölgeler dahil~~ yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştıramazlar.

(2) Türkiye’de yerleşik kişiler; kendi aralarında akdedecekleri; konusu ~~serbest bölgeler dahil~~ yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştıramazlar.

(3) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin veya bu maddenin on dokuzuncu fıkrasında belirtilen kişilerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

(4) Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralınmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

(5) Gümrüksüz satış mağazalarının kiralınmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövizde endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

TURUNÇ

(6) Türkiye’de yerleşik kişiler kendi aralarında akdedecekleri; yurt dışında ifa edilecekler ile gemi adamlarının taraf oldukları dışında kalan, ~~kendi aralarında akdedecekleri~~, iş sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

(47) Türkiye’de yerleşik kişiler; kendi aralarında akdedecekleri; aşağıda belirtilenler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,

b) İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

c) Türkiye’de yerleşik kişilerin ~~yurt dışında~~ yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,

ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri; Türkiye’de başlayıp ~~yurt dışında~~ yurtdışında sonlanan ~~ve yurt dışında~~ yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan ~~elektronik haberleşme ile ilgili veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan~~ hizmet sözleşmeleri.

(58) Türkiye’de yerleşik ~~kişiler~~ kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, ~~16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımı dışında kalan;~~ döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak ~~kararlaştıramazlar~~ kararlaştırmaları mümkündür.

(69) Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, ~~iş makineleri dâhil;~~ taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

(710) Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, ~~iş makineleri dâhil;~~ taşıt kiralama sözleşmeleri dışında kalan; menkul kiralama sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

(811) Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri; bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

(912) 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

TURUNÇ

~~(10) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ (13) 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmelerine ilişkin bedellerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

~~(11)~~ (14) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

~~(12) Kamu kurum ve kuruluşları ile~~ (15) On altıncı fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu kurum ve kuruluşlarının veya Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

~~(13)~~ (16) Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası andlaşmaların ifası kapsamında ~~olmak — kaydıyla;~~ yüklenicilerin gerçekleştirecek olan projeler dahilinde; yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek, gayrimenkul satış, ~~gayrimenkul kiralama~~ sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme ~~yükümlülüklerinin~~ yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

~~(14) Hazine ve Maliye Bakanlığının 28/3/2002 tarihli ve~~ (17) 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında ~~gerçekleştirdiği~~ gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan sözleşmelerde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

~~(15) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ (18) 32 sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

~~(16)~~ (19) Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

~~(17)~~ (20) Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri; hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler; sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az ~~%50~~ yüzde elli hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya

TURUNÇ

döviz endeksli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri akdetmeleri mümkündür.

(1821) Bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştırılamayan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir. Ancak, 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetli evraklar anılan geçici madde hükmünden istisnadır.

(1922) Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak döviz endekslenen sözleşmeler, ~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendi uygulaması kapsamında döviz endeksli sözleşme olarak değerlendirilir. Ancak, taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması mümkündür.

(2023) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ~~ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendi uygulaması kapsamında Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir. Ancak, sözleşmenin yurt dışında ifa edilmesi durumunda bu fıkra hükmü uygulanmaz.

(2124) Bu madde uyarınca akdedilecek sözleşmelerde istisna kapsamına alınan, ancak ~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilmiş bulunan sözleşmeler de anılan geçici madde hükmünden istisnadır.

(22) ~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilmiş bulunan ~~iş makineleri dâhil~~, taşıt kiralama ve yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmeleri anılan geçici madde hükmünden istisnadır.

(2326) 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilmiş bulunan, menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmeleri anılan geçici madde hükmünden istisnadır.

(27) Bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedellerin ~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenmesi zorunludur.

(2428) Bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya döviz endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde yer alan bedeller ~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenirken mutabakata varılamazsa; akdedilen sözleşmelerde döviz veya döviz endeksli olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin 2/1/2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2/1/2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenir.

TURUNÇ

~~Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı~~ [32 sayılı](#) Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilen konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller bu fıkranın ilk paragrafına göre iki yıllık süre için Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlenmenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirlene tarihinden belirlenmenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir. Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkra da belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.

Bu ~~fıkra hükmü~~, bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar ~~için uygulanmaz~~.

~~(25) Bu maddede, istisna tanınan tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk parası cinsinden yapılmasını veya mevcut döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi uyarınca Türk parası olarak yeniden kararlaştırılmasını talep etmesi durumunda sözleşmelerde yer alan bedeller Türk parası cinsinden kararlaştırılır.~~

[ile gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar için bu fıkra hükmü uygulanmaz.](#)

3. Değişikliklerden Sonra Sözleşme Türlerinin Durumu

İkinci İstisnalar Tebliği ile yapılan değişikliklerden sonra, Türkiye’de yerleşik kişilerin aralarında yapacakları sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenebilmeleri ile ilgili esaslar aşağıdaki şekildedir:

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin satışı (konut ve çatılı işyerleri dâhil)	Döviz cinsinden veya dövize endeksli yapılamaz .	- Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı olarak taraf olduğu; ve - Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı olarak taraf olduğu gayrimenkul satış sözleşmeleri istisna edilmiştir.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin kiralanması (konut ve çatılı işyerleri dâhil)	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	- Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı olarak taraf olduğu; - Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin kiracı olarak taraf olduğu; - Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili; ve - Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri istisna edilmiştir.
İş sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	- Yurtdışında ifa edilecek; - Gemi adamlarının taraf oldukları; - Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu; ve - Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren olarak taraf olduğu iş sözleşmeleri istisna edilmiştir.
Danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	- Türk vatandaşı olmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri; - İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri;

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
		- Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri; - Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan veya yurtdışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri; ve - Yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin hizmet alan olarak taraf olduğu sözleşmeler istisna edilmiştir.
Eser sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	Döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmeleri istisna edilmiştir.
Menkul satış sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	Taşıt satış sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u>.
Menkul kiralama sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	- Taşıt kiralama sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u>. - Ancak 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş taşıt kiralama sözleşmeleri yasaktan istisnadır. Yani bunlar, ilgili tarihten önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırıldıysa, bu şekilde kalabilirler.
Bilişim teknolojileri kapsamında yurtdışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurtdışında üretilen donanım	Döviz cinsinden veya dövize	--

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri	endeksli <u>yapılabilir</u> .	
4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
32 Sayılı Karar'ın 17 ve 17/A maddeleri ³ kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	Sadece gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.
Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası andlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	Sadece gayrimenkul satış sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.
4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--

³ Madde 17 yurt dışından temin edilen krediler, 17/A ise yurt içinden temin edilen krediler ile ilgilidir. Bkz. <https://hazine.gov.tr/File/Index?id=A7CA112D-E0CA-4DE9-89ED-722074421C2E>.

TURUNÇ

<u>Sözleşme Türü</u>	<u>Genel Kural</u>	<u>İstisnalar/Notlar</u>
sözleşmeler ve bu işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler		
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dâhil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülükler	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla döviz cinsinden ve dövize endeksli olarak belirlenebilmeleri mümkündür.
Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri, hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler, sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle yapacakları sözleşmeler	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	Sadece gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeler bakımından mümkündür.

4. Değişikliklerden Sonra Kapsam ve Yorum

Kapsam

- Genel kural olarak, döviz cinsinden veya dövizle endeksli kararlaştırılması yasaklanmış sözleşmelerin hem sözleşme bedelleri hem de sözleşmeden kaynaklanan “diğer ödeme yükümlölükleri” yasağın kapsamındadır.
- Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövizle endekslenen sözleşmeler de “dövizle endeksli sözleşme” olarak değerlendirilecektir. Ancak, taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması serbesttir.
- Döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak yapılması yasaklanmış sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin de döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak belirlenmesi mümkün olmayacaktır. Ancak, 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetli evrakların Türk Lirası üzerinden yeniden belirlenmesi gerekmemektedir.
- İstisnalar Tebliğı ile istisna kapsamına alınan ancak 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı’nın yürürlüğe girdiğı 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan sözleşmeler de ilgili istisna kapsamında değerlendirilecektir.

Türkiye’de Yerleşik Olma

Genel kural olarak döviz ve dövizle endeksi sözleşme yapma kısıtlamaları “Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri” sözleşmeler bakımından geçerlidir. Yani, yine genel kural olarak Türkiye’de yerleşik kişilerin Türkiye’de yerleşik olmayan kişiler ile yapacakları sözleşmeler ilgili düzenlemelerin kapsamı dışındadır. Ancak, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışındaki şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiğı veya yönettiğı fonlar ile doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler de Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilecektir. Öte yandan, ilgili sözleşmenin yurtdışında ifa edilmesi durumunda bunlar Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilmeyecektir.

Yukarıda anılan hususlar, ilgili konunun genel bir değerlendirmesidir ve hukuki mütalaa niteliğinde değildir. Her türlü şirket faaliyeti mevcut durum ayrıca incelenerek ve kendi özellikleri çerçevesinde değerlendirilmeli, hukuki yapı buna göre tertip edilmelidir.

Konuyla ilgili sorularınıza Dr. Esin Çamlıbel (ecamlibel@turunc.av.tr) memnuniyetle cevap verecektir.